

กระบวนท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครูของคณะนายสอน เนียมแก้ว เพชรบุรี

Wai kroo Krabi Krabong dance by Kru Sorn Neamkeaw Petchaburi

ผู้วิจัย ชื่อ ชันติมา นามสกุล แฉ่งฉายา

อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สุภาวดี โพธิเวชกุล

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบ เน้นศึกษากระบวนท่า กระบี่รำ หรือ ไม้ครู ของกระบี่กระบองคณะนายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งในปัจจุบัน กระบี่กระบองคณะนายสอน เนียมแก้ว เป็นกระบี่กระบองเพชรบุรี คณะเดียวที่ยังคงอยู่ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยคือการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจาก วิดิทัศน์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1)แบบสัมภาษณ์ (2)แบบสังเกตการณ์ โดยมีประเด็น คำถาม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ากระบวนท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครู ของคณะนายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี มีทั้งหมด กระบวน 11ท่า ประกอบด้วย (1)ท่าเตรียม(2)ท่าเปิดไม้รำควงลง(3)ท่าไหว้ครู (4)ท่าขึ้นข้ม (5)ท่าเปิดมือรำ (6)ท่าไม้ข้ามหัว (7)ท่าไม้แหวก (8)ท่าไม้เข้าเอว (9)ท่าไม้อุ้มเทียน(10)ท่าไม้กลับหรือหมุนวน

ถวายแหวน(11) ท่าควงลงนั่งไหว้ โดยมีหลักในการรำคือ(1)การนับจังหวะในการรำเป็น 3จังหวะ มีเพียง บางท่าที่นับ 4จังหวะคือท่าที่ 2 ของไม้แหวก และท่าที่ 3ของท่าไม้อุ้มเทียน (2)ท่าเชื่อมในการเปลี่ยนท่าทุกครั้งคือมือซ้ายจับหงายที่หน้าอกและวางสันเท้าแตะพื้น 1ครั้ง(3) ในการเดินจะเดินงอเข้า และ ชักสันเท้าสูง นอกจากนี้เวลารำรำ ผู้รำจะมองกระบี่ของตนเองเคลื่อนไหว ในท่าทางต่างๆ เพราะถือเป็นไม้ครู เวลารำเปรียบเสมือน คุรุมารำด้วย ทำให้การรำยิ่งสวยงามและผู้รำรำมีความมั่นใจ ในการรำ มากยิ่งขึ้น

กระบวนท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครู ของคณะนายสอน เนียมแก้วจังหวัดเพชรบุรีนี้ เป็นกระบวนท่ารำ ที่มีความ สวยงาม ความสนุกสนาน สมควรอย่างยิ่งในการถ่ายทอด ให้คนรุ่นหลังได้รู้และได้ปฏิบัติเป็น เพราะ กระบี่กระบองของ จังหวัดเพชรบุรีนี้ ถือเป็นหนึ่งในการเล่นพื้นบ้านที่ทรงคุณค่ายิ่งคู่ควรกับการสืบทอด และอนุรักษ์สืบไป

คำสำคัญ : กระบวนท่ากระบี่รำหรือไม้ครู, คณะนายสอน เนียมแก้วเพชรบุรี

Abstract

This term paper proposes to study the history and compositions of Wai Kruo Krabi Krabong Dance (Thai martial art swordplay) emphasized on the swordplay act of Kru Sorn Neamkaew, the only martial art performer team left in Petchaburi Province called Petchaburi Krabi Krabong. The research made by study from the papers, interview, observations, practices, and videos. The researching tools are questionnaires and observation lists with the topics and questions conform to the objectives of this research.

The research shows that the Krabi Krabong Dance of Kru Sorn Neamkaew performer team of Petchaburi province composes with 11 acts are 1. Ready act, 2. Open arm and swing down act, 3. Wai Kruo act, 4. Standup act, 5. Open arms dance act, 6. Sword-Across-Head act, 7. Mai Wak act, 8. Sword to waist act, 9. Mai Oom Tein act, 10. Mai Klub act or Hanumarn Tawai Wan act, and 11. Twist down to sit act. The dance principals consist of 1. Three-Step tempo count on every acts except for Four-Step tempo count in some acts which are the second step of Mai Wak act and the third step of Mai Oom Tein act, 2. The conjunction between acts. Every change of acts consist with the left hand up side Jeeb at the chest and put the heel to the ground one time, and 3. The walk step by bend the knee and lift up the heel. Moreover, while dancing, the dancer shall look to the sword while it moves in every act because the swords are the represent of their teacher dancing with them. This shall make the dance beautiful and the dancers are more confident to dance.

The Krabi Krabong dance of Kru Sorn Neamkaew and team of Petchaburi Province is the beautiful and joyful martial Thai folk dance. Appropriately to pass these knowledge to the people of next generation for their acknowledgement and practice. Because of the Krabi Krabong of Petchaburi province is one of value traditional activities and appropriate to preserve and inherit continuously.

Keywords: Krabi Krabong Dance, Wai Kru, Kru Sorn Neamkaew Petchaburi

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบี่กระบองเป็นการละเล่นพื้นบ้าน ที่สืบทอดกันมา แต่โบราณของชาวบ้านดอนข่อย ตำบลลาดโพธิ์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นการละเล่นที่แสดงถึงกลยุทธ์ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะซึ่งกันและกัน ประกอบด้วยอาวุธต่างๆ ได้แก่ กระบี่ กระบอง ดาบ ทวน หอก ง้าว ขวาน ไม้พลอง และเครื่องป้องกันตัว ได้แก่ โลห้ที่ เชน ค้าง เป็นต้น อีกทั้งเป็นการละเล่นเพื่ออวดฝีมือเชิงการต่อสู้ที่มีลีลาการเคลื่อนไหว ที่สง่างาม โดยวิธีการเล่น กระบี่กระบองนั้น จะต้องเล่นตามลำดับอาวุธ และจะเน้นท่าทางการรำรำ มากกว่าการต่อสู้ที่สมจริง การรำรำ คิดค้นขึ้น เป็นแบบฉบับ เฉพาะของชาวบ้านลาดลาดโพธิ์

ในอดีตการละเล่นกระบี่กระบองของชาว ตำบลลาดโพธิ์นั้น เริ่มต้นจากบ้านดอนข่อย และขยายมาที่บ้านวังบัวด้วย การละเล่นนี้มีชื่อเสียงโด่งดัง ไม่เพียงเฉพาะ ในจังหวัดเพชรบุรีเท่านั้นแต่รวมไปถึง จังหวัดใกล้เคียงด้วย หากจะหาการแสดงกระบี่กระบองที่รำได้สนุกสนาน สวยงาม ห้าวหาญ จะต้องเป็นกระบี่กระบองของเพชรบุรี เท่านั้น ไม่สามารถมีที่ใดเทียบได้ การแสดงกระบี่กระบอง ในจังหวัดเพชรบุรีปรากฏว่ายังมีอยู่ที่ บ้านดอนข่อย และวังบัว ตำบลลาดโพธิ์ อำเภอบ้านลาดเท่านั้น ครั้งอดีต คณะกระบี่กระบอง คณะหนึ่งจะมี สมาชิก ผู้รำรำ ประมาณ 20 คน หากมีงานรื่นเริงเมื่อใด ก็ต้องหากระบี่ - กระบองไปแสดง แต่ในปัจจุบัน นำเสียดายเป็นอย่างยิ่ง เพราะการละเล่นกระบี่กระบองนั้น เหลือเพียงคณะเดียว จากที่เคยมีสมาชิกในคณะ 20 คน ปัจจุบัน เหลือเพียง คณะเดียว และเหลือผู้ที่เป็นนักแสดง ตั้งแต่ครั้งอดีต และเป็นครู ผู้ถ่ายทอดได้เพียง 2 ท่าน นอกนั้นก็ ล้มหายตายจากกันไป ไม่มีผู้ที่จะสืบทอดได้ เพราะกระบี่กระบองมีกระบวนท่ามากมาย หลายกระบวนท่า และแต่ละกระบวนท่ามีความยากในการฝึกหัด ไม่ว่าจะเป็น ไม้ครู(การรำไหว้ครู) ไม้ดี ไม้รำ การรำของ แต่ละอาวุธ ทำให้คนรุ่นหลังไม่สนใจ ที่จะศึกษาและสืบทอด โดยคณะที่ยังคงหลงเหลืออยู่นั้นคือคณะของ ลุงสอน เนียมแก้ว หรือที่รู้จักกันในนาม กระบี่กระบองลุงสอน นั่นเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของกระบี่กระบอง คณะนายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี
2. ศึกษาองค์ประกอบของกระบี่กระบอง คณะ นายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี
3. ศึกษากระบวนท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครู ของ กระบี่กระบองคณะนายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษากระบี่กระบอง คณะนายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาในหัวข้อ ประวัติความเป็นมา ขั้นตอนการแสดง อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง (หรือ)กระบี่กระบอง เครื่องแต่งกาย (

ดนตรี ที่ใช้ประกอบการแสดง โดยมุ่งเน้นในการศึกษา กระบวนท่ารำเฉพาะ กระบี่รำ หรือ ไม้ครู ที่ใช้ในการแสดง กระบี่กระบองคณะลูกสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีศิลปะท่าทาง และการเคลื่อนไหว มาใช้ในการ วิเคราะห์และ การตีความหมาย ของการเคลื่อนไหวร่างกายในกระบวนท่ารำต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ทฤษฎีของ ฌาค เลอкок (Jacques Lecoq) ที่กล่าวว่าท่าทางและการเคลื่อนไหว ให้ความหมาย และสัญลักษณ์ได้หลายระดับ ทั้งการบอก

ทิศทาง ขนาด น้ำหนัก ลักษณะ ท่าทางเหล่านี้พัฒนา มาจากท่าตามธรรมชาตินั่นเอง ทฤษฎีการ เคลื่อนไหวร่างกาย แบบมิติสูงต่ำ มิติซ้ายขวา มิติหน้าหลังของ รูดอล์ฟ ลาบาน (Rudolf Laban) กล่าวว่า มิติสูงต่ำเป็นความจริงของชีวิต คือเวลาที่เรารู้สึกไม่มั่นคงหรือจะล้ม เราจะค่อยๆย่อตัวลงเล็กน้อยสมดุลของเรา จะดีขึ้น มิติซ้าย-ขวา คือการเคลื่อนไหวเข้าหรือออกที่แสดงออกถึงการรับและการปฏิเสธ มิติหน้า-หลังเช่น เราจะ ถอยหลังเมื่อเรารู้สึกตกใจหรือรู้สึกถึงอันตราย และเมื่ออันตรายผ่านไปแล้วเราจะ โน้มตัว ดูข้างหน้า และค่อยๆเดิน อย่างระมัดระวัง รวมไปถึงหลักการเคลื่อนไหวของ วิลเลียม คอรบีน เรื่องความสัมพันธ์ของการใช้อวัยวะ ส่วนต่างๆ ได้อย่างสัมพันธ์กัน มีการส่งความหนักเสมอกัน ทั้งสองข้าง เมื่อมองโดยภาพรวมแล้วเป็นรูปทรง ที่มีความพอดีลงตัว นักแสดงแต่ละคน จะสามารถ แสดงได้ละมุนละไม อ่อนหวานหรือแข็งแรงเพียงใด ขึ้นอยู่กับ อัตลักษณ์ในการยึดหยุ่นข้อต่อ เอ็นกล้ามเนื้อของแต่ละบุคคล

อีกทฤษฎีหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้คือ นาฏยศัพท์ โดยนำมาใช้ในการบันทึกและอธิบายท่ารำ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้มากขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้มีการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ กระบวนท่ากระบี่รำ หรือไม้ครู คณะนายสอน เนียมแก้วเพชรบุรี โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1ศึกษาเปรียบเทียบกระบี่กระบองบ้านดอนข่อยกับกระบี่กระบองกรมศิลปากร ของ กรองแก้ว สมบูรณ์ศรี และ อุดม ชุ่มสด

2.2. ฟ็อนเซิงดาบอักขระล้านนา: กรณีศึกษา พ่อครูอาทิตย์ วงศ์สว่าง ของ สุนันทา เกตุเล็ก

2.3กรบ พระลัทธิรับกุมภกรรม กระบี่กระบองท่ารำกระบี่ กระบี่กระบองท่ารำ ดาบสองมือของ อัจจรรย์ อานามวงษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากระบวนการทำรำ กระบี่รำ หรือ ไม้ครู ของคณะนายสอน นิยมแก้วจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเน้นให้เห็นกระบวนการและหลักการในการทำ โดยมีการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1)การศึกษาจากเอกสาร (2)การสัมภาษณ์บุคคล 2 กลุ่มคือบุคคลที่ชาวบ้านใน ตำบลลาดโพธิ์ อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรีรู้จักและยอมรับว่าเป็นผู้ มีความรู้เกี่ยวกับกระบี่ กระบอง กลุ่มที่ 2 คือกลุ่ม นักการเมืองท้องถิ่น ที่เป็นคนพื้นที่ โดยกำเนิด (3)การสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม และแบบทั่วไป (4)การฝึกปฏิบัติทำกระบี่รำ หรือ ไม้ครู กับลุงเผ่น นิยมแก้ว ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดทำรำ ในปัจจุบัน (5)การศึกษาจากวิดิทัศน์ มีเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตการณ์ ทั้ง 2 ประเภท ประกอบด้วยคำถามที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ของการวิจัย และนำข้อมูล ทั้งหมดมาเขียนรายงานนำเสนอ ผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิร่วมการตรวจสอบและ เสนอแนะ ปรับปรุงจนเป็นที่เห็นชอบร่วมกัน

ผลการวิจัย

กระบี่กระบองของตำบลลาดโพธิ์ อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีนี้มีมาตั้งแต่ พ.ศ.ที่เท่าไร ไม่สามารถระบุได้ แต่มีมานานมากก่อนที่ลุงสอนจะเกิดเสียอีก โดยครูที่ฝึก ให้ชาวบ้านคนแรกชื่อ ครูเผ่น เป็นชาวตำบลบ้านหม้อ อ.อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยครูเผ่น ได้ฝึก กระบี่กระบอง ให้กับ ครูมูล ครูอำ ครูร่วม และครูเงิน ครูทั้ง 4 ท่าน ได้นำวิชาความรู้กระบี่กระบองที่ได้จากครูเผ่น มาถ่ายทอด ให้กับเด็กชาวคอนข่อย วังบัว และหมู่บ้านใกล้เคียง ที่สนใจ ในวิชานี้ต่อ หนึ่งในนั้นคือนายสอน นิยมแก้ว พร้อมด้วย น้องชาย คือ นายเผ่น นิยมแก้ว และนายอื่น นวลละออ ทั้งครูมูล ครูอำ ครูร่วม ครูเงิน นายสอน นายเผ่น นายอื่น และเพื่อนรวมทั้งหมด 30 กว่าคน ได้ร่วมกัน แสดง กระบี่กระบองไปยังที่ต่างๆมากมายหลายที่ ไม่ว่าจะ ไปแสดงที่ไหนคนดูก็จะชอบและติดใจจนมีการแสดงที่ ไหนก็ต้องตามไปดู และเมื่อครูมูล ครูอำ ครูร่วม ครูเงิน เสียชีวิต ก็ได้มอบคณะกระบี่กระบองรวมถึง เครื่องกระบี่- กระบอง เครื่องดนตรี ให้กับลุงสอน นิยมแก้ว และปัจจุบัน คณะลุงสอน ก็ยังรับงานแสดงกระบี่กระบอง ไปเล่นตามที่ต่างๆ และได้ฝึกวิชากระบี่กระบองให้ชนรุ่นหลังสืบต่อมา จนถึงทุกวันนี้

องค์ประกอบของการเล่นกระบี่กระบอง คณะนายสอน นิยมแก้ว

1. สถานที่เล่นกระบี่กระบองจะเล่นได้ทั้ง กลางแจ้งและบนเวที โดยทั่วไปนิยมเล่นกลางแจ้ง
2. ผู้แสดงและการแต่งกาย ผู้แสดงจะเป็น หญิงหรือชายก็ได้ แต่ส่วนใหญ่กระบี่รำจะใช้ผู้หญิง ในการแสดง การแต่งกายสวมเสื้อคอกลมแขนสั้น ผ้านุ่งใช้ผ้าโจงกระเบน ทับชาย ผ้านุ่งใช้ผ้าพื้นโจงกระเบนทับชายเสื้อ คาดผ้าขาวม้า ที่ศีรษะคาดมงคด มงคดทำด้วย สายสิญจน์ ขดให้เป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง เซนติเมตร 7 ใช้ผ้าสีแดงเย็บทับด้วย สายสิญจน์อีกชั้นหนึ่ง ด้านหลังมีพู่ห้อยติดที่ปลายขด เพื่อให้มีความสวยงาม สายมงคด ยาวประมาณ เซนติเมตร 60

3 เครื่องกระบี่กระบอง มีอยู่ทั้งหมด อาวุธ ประกอบด้วย 8

3.1กระบี่ แบ่งเป็น .1กระบี่รำหรือไม้ครู .2กระบี่ตีหรือไม้ตี เป็นเครื่องกระบี่กระบองชนิดเดียวที่แยก ไม้รำกับไม้ตี

กระบอง หรือ พลอง 3.2

ดาบ 3.3

ง้าว 3.4

หอก 3.5

ขวาน 3.6

กระบองสั้น หรือ ไม้สั้น 3.7

ตีโลหะ หรือ เชน 3.8

4. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นกระบี่กระบอง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นกระบี่กระบองของคณะนายสอน นิยมแก้ว ได้แก่

1. ปี่ชวา
2. กลองแขกตัวผู้
3. กลองแขกตัวเมีย
4. ฉิ่ง
5. โหม่ง
6. ฉาบ
7. กรับ

วิธีการเล่น

เนื่องจากกระบี่กระบองนี้ เป็นการแสดงและเป็น การละเล่นพื้นบ้าน ในการแสดงแต่ละครั้งจึงมีเรื่องของ ความเชื่อ ในสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องของ ครูบาอาจารย์ เรื่องของบรรพบุรุษ เป็นต้น สิ่งนี้จึงทำให้เกิด วิธีการก่อนที่จะทำการแสดงต่างๆ ดังนี้

พิธีไหว้ครู

พิธีไหว้ครูของกระบี่กระบอง มีด้วยกัน ประเภทคือ 2

1. พิธีไหว้ครูใหญ่ ซึ่งจะจัดขึ้นปีละครั้ง ที่บ้านของเจ้าของคณะกระบี่กระบอง จะมีการ จัดข้าวของ เครื่องไหว้มากมาย และมีการนิมนต์พระมาที่บ้านด้วย

2. พิธีไหว้ครูย่อย จะกระทำทุกครั้ง เมื่อมีการเล่นกระบี่กระบอง ทั้งนี้เพื่อรำลึกถึง ครูบาอาจารย์ ที่ได้ฝึกสอนกระบี่กระบอง ทั้งที่มีชีวิตอยู่ และล่วงลับไปแล้ว โดยหัวหน้าคณะ จะนำพานดอกไม้ ธูป เทียน ชันน้ำมัน เหล้า เงินก่านล บาท ซึ่งจะใส่ไปในขันน้ำมัน 17 ไปตั้งไว้หน้าเครื่องกระบี่กระบอง และเครื่องดนตรี จุดธูปเทียน แล้วทำพิธีมอบไม้ครู คือไม้กระบี่และมวงคด แก่ผู้ที่ทำการแสดงกระบี่กระบอง ในพิธีนี้มีหรือไม่มีดนตรี บรรเลงก็ได้

การจัดคู่ในการต่อสู้

การฝึกกระบี่กระบองของคณะนายสอน นิยมแก้ว ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนั้น ลูกศิษย์ที่มาฝึกกรรมถึงคนในคณะ มักจะฝึกอาวุธเพียงอย่างเดียว กล่าวคือเริ่มต้นฝึก อยากจะฝึกอาวุธชนิดใด ก็จะมีและเล่นแต่อาวุธนั้นเพียงอย่างเดียว น้อยคนนักที่สามารถเล่นได้มากกว่า ชนิด 1

ด้วยเหตุนี้ การจัดคู่ต่อสู้จึงได้จัดแบบตายตัวคือ ฝึกอาวุธเพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะเปลี่ยนคู่ต่อสู้ได้ และการจัดคู่ในการต่อสู้ส่วนใหญ่จะเป็นอาวุธชนิดเดียวกัน เพื่อมิให้มีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกัน เพราะฉะนั้น หากขาดคนใดคนหนึ่ง อาวุธนั้นๆก็จะแสดงไม่ได้

ลำดับในการแสดง

ลำดับการแสดงทางคณะถือเป็นระเบียบตายตัว ถ้าผู้เล่นไม่สามารถเล่นได้หรือผู้เล่นมีไม่ครบ ก็จะตัดอาวุธ ประเภทนั้นออกไป ยกเว้นกระบี่รำ หรือ ไม้ครู จะต้องมีทุกครั้ง ที่แสดง ลำดับในการแสดงมีดังนี้

กระบี่รำ หรือ ไม้ครู .1

กระบี่กับกระบี่ .2

พลองกับพลอง .3

ดาบสองมือกับดาบสองมือ .4

ดาบสีโละกับดาบสีโละ .5

ง้าวกับง้าว .6

หอกกับหอก .7

ขวานกับขวาน .8

.9กระบองสั้น กับพลอง (ไม้สั้น)

.10ไม้หมู่ โดยจะใช้อาวุธดังนี้คือ ดาบสองมือ ,พลองหรือแล้วแต่ทางเจ้าภาพที่จ้าง)ดาบกับสีโละ,ขวาน, (ว่าอยากดูอะไรเป็นพิเศษ คณะ ไปแสดง

ระเบียบการเล่น

1. การแสดงจะต้องเริ่มต้นด้วยพิธีไหว้ครูแล้ว ก็เริ่มโหมโรงขึ้นอีกเพลงหนึ่ง

2. เมื่อไหว้ครูเสร็จและจบเพลงโหมโรงเรียบร้อย ก็จะเป็น กระบี่รำ หรือ ไม้ครู

3. เมื่อจบการรำของ กระบี่รำ หรือ ไม้ครู แล้ว เสียงปี่กลองจะหยุดชั่วคราว คู่ต่อไปก็จะเดินออกมา

นั่งคุกเข่า อยู่คนละข้างของสนามพร้อมด้วยอาวุธของแต่ละคน และจะเริ่มด้วย การถวายบังคมต่อด้วยไม้รำ เมื่อจบ การรำแล้ว ทั้งคู่ก็จะลงนั่ง คุกเข่าดังเดิมอีก ขณะนี้ปี่กลองก็จะเปลี่ยนเพลงในจังหวะที่ เร็วขึ้น อาวุธบางประเภท จะแยกไม้รำกับไม้ตี เพราะไม้รำ อาจมีการตกแต่ง ที่สวยงามกว่าและจะไม่ใช้ในการตี เพื่อเป็นการ ป้องกันอาวุธเสียหาย ดังนั้นไม้รำก็จะถูกเก็บไป และแล้วนำไม้ตีมาวางไว้แทนที่ แล้วทั้งสองฝ่ายก็จะเร่งรีบ ถวายบังคมและออกเดินแปลง

.4การเดินแปลงจะสำเร็จเสร็จสิ้นลงก็ต่อเมื่อ ต่างฝ่ายกลับมาที่เดิมของตน โดยเรียบร้อยแล้ว ถ้าดับต่อไป ก็เป็นการต่อสู้กัน ปีกลองบรรเลงเรื่อยไปจนกว่าทั้งสองฝ่าย จะยุติการต่อสู้ การยุติการต่อสู้ของ แต่ละคู่นั้น จะต้องมีฝ่าย แพ้ชนะเสมอ ถึงเป็นการจบการต่อสู้ของอาวุธแต่ละประเภท

กระบวนท่ากระบี่รำหรือไม้ครู

เนื่องจากกระบวนท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครู ของคณะ นายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรีนี้ เป็นการละเล่นพื้นบ้าน ที่ชาวบ้านคิดทำขึ้นมาจากท่าการต่อสู้จริงบ้าง ท่าจากทริยาต่างๆ รวมถึงการคิดทำให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์ของการรำอาวุธแต่ละชนิด โดยมีการนำเอานาฏยศัพท์ของนาฏศิลป์ไทย บางอย่าง มาประยุกต์ใช้ ดังนั้นกระบวนท่าในการรำรำ จะไม่สลับซับซ้อน ไม่อ่อนช้อย แต่จะสวยงาม และมีความ เป็นพื้นบ้าน อยู่ในกระบวนท่ารำด้วย

1. วิธีการเคลื่อนไหวร่างกาย

จากที่กล่าวข้างต้นว่ากระบวนท่ากระบี่รำนี้เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นำนาฏยศัพท์บางท่ามาประยุกต์ใช้ ผู้วิจัย จึงจำแนกการใช้อวัยวะส่วนต่างๆในรูปแบบของกระบี่กระบอง คณะนายสอน เนียมแก้ว โดยแบ่งเป็น

1.1 การใช้ศรียะ

- การเอียงซ้าย ารเอียงขวา,

การใช้มือและแขน 1.2

- จีบหาง

วงบน -

วงหน้า -

วงเหนือศรียะ -

การใช้ขาและเท้า 1.3

การก้าวเท้า -

กระดกเท้า -

ยกเท้า -

กราวเท้า -

การเตะเท้า -

ลักษณะการเดิน 1.4

การเดินของกลุ่มต่อสู้ในกระบวนท่ารำ กระบี่รำหรือไม้ครูมีการเดินรำลักษณะเดียวคือ การเดินแบบสรรเสริญครู เป็นลักษณะท่าที่ แสดงของทั้งสองฝ่าย เดินเป็นวงกลมตามจังหวะ ของเพลง 1 รอบ แล้วกลับมาที่เดิม

2. กระบวนท่า กระบี่รำ หรือ ไม้ครู

กระบวนท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครู ของคณะ นายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี มีทั้งหมด ท่า 10 โดยแต่ละท่าจะมีกระบวนท่าต่างๆ ดังนี้

- 2.1 ท่าเริ่มต้นมี 1 กระบวนท่า
- 2.2 ท่าเปิดไม้รำควงลง มี กระบวนท่า 4
- 2.3 ท่าไหว้ครู มี กระบวนท่า 1
- 2.4 ท่าขึ้นข่ม มี กระบวนท่า 3
- 2.5 ท่าเปิดมือรำ มี กระบวนท่า 2
- 2.6 ท่าไม้ข้ามหัว มี กระบวนท่า 2
- 2.7 ท่าไม้แหวก มี กระบวนท่า 2
- 2.8 ท่าไม้เข้าเอว มี กระบวนท่า 2
- 2.9 ท่าไม้อุ้มเทียน มี กระบวนท่า 3
- 2.10 ท่าไม้กลับหรือหมุนนวดกายแหวน มี กระบวนท่า 5
- 2.11 ท่าควงลงนั่งไหว้ มี กระบวนท่า 1

กระบวนท่ารำมีหลักในการรำดังนี้

1. การนับจังหวะในการรำรำ จะนับเป็น 2 จังหวะ คือ ท่าที่ 3 จังหวะ จะมีแค้นบางท่าที่มีมากกว่า 3 จังหวะ ซึ่งในการนับจังหวะจะนับสอดคล้องกับ 4 ของท่าไม้อุ้มเทียน คือมี 3 ของท่าไม้แหวก และ ท่าที่ จังหวะในการก้าวเท้า
2. ก่อนการก้าวเท้าในจังหวะที่ ทุกครั้ง 1 และทุกกระบวนท่า จะต้องวางเท้าที่ยกกลางแตะพื้น ครั้ง 1 ด้วยสันเท้าเสียก่อน จึงจะเดินก้าวเท้าได้
3. ท่าเชื่อมในการเปลี่ยนท่าในทุกจังหวะคือ มือซ้ายจับหงายที่หน้าอกทุกครั้ง
4. การเดินก้าวเท้าจะต้องงอเข่าตลอดการ เดิน แต่จะยืนตรงไม่งอขาในจังหวะที่ยกเท้าเท่านั้น
5. การก้าวเท้าทุกครั้งจะเดินชักสั้นเท้าไปข้างหลังและสูงเกือบระดับเข่า
6. การถือกระบี่ในแต่ละกระบวนท่าจะต้องระวัง ให้โครงกระบี่หันให้ถูกทิศทาง

นอกจากนี้การรำรำกระบวนท่ากระบี่รำหรือ ไม้ครูนี้ ขณะรำรำสายตาของผู้รำมักจะมองที่ กระบี่ เวลากระบี่เคลื่อนไหวในท่าทางต่างๆ เพราะถือว่าเป็นไม้ครู เวลารำก็เปรียบเสมือนมีครูมารำด้วย ทำให้ การรำยังสวยงาม และผู้รำรำก็จะมีความมั่นใจในการรำรำมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครู คณะนายสอน เนียมแก้ว จังหวัด เพชรบุรี ผู้วิจัยพบข้อสรุปที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว เพื่อการวิเคราะห์ดังนี้

สมพร พูราจ ได้กล่าวถึง ทฤษฎีของ ฉาก เลอคอก (Jacques Lecoq ใน (เรื่อง ของความหมาย ของ ท่าทางและการเคลื่อนไหว ให้ความหมายและสัญลักษณ์ได้หลายระดับ โดยกล่าวถึง

Indication การใช้ท่าทางเพื่อการบ่งชี้ อะไรบางอย่าง เช่น บอกทิศทาง บอกลักษณะ ขนาด น้ำหนัก บอกว่าอะไรเป็นอะไร บอกความเคลื่อนไหว ท่าทางเหล่านี้ พัฒนามาจากทำตามธรรมชาติมันเอง นักแสดงจะต้อง ทำแต่ละท่าให้ชัดเจน มีจังหวะในแต่ละท่า เพื่อให้คนดู มองได้ทัน อาจใช้การเน้นย้ำ ทำซ้ำ เพื่อให้คนดู เห็นภาพของสิ่งที่ ไม่มีอยู่จริงบนเวที

ซึ่งตรงกับการแสดงกระบวนการท่าต่างๆในกระบวนการท่ากระบี่รำ หรือ ไม้ครู คณะนายสอน เนียมแก้ว จังหวัดเพชรบุรี คือ ท่าทางที่คิดประดิษฐ์กระบวนการท่าต่างๆ ล้วนแล้วแต่คิดขึ้น จากท่าทางการต่อสู้ตามธรรมชาติ ของมนุษย์ การเดิน การซีกกระบี่ไปในทิศทางต่างๆ บ่งบอกถึง ทิศทางที่ข่มขวัญคู่ต่อสู้ หรือ บางท่า บ่อบอกถึง สิ่งของที่แทนครูบาอาจารย์ นั่นคือ กระบี่ จึงมีท่าทางที่แสดงถึงความเคารพ อย่างเช่นท่า ไม้อุ้มเทียน และท่าหนุมาน ถวายแหวนเป็นต้น รวมไปถึงการทำท่าแต่ละท่าซ้ำกันหลายครั้ง เพื่อให้คนดูเห็นท่าทางและสิ่งของ ได้ชัดเจน

ทฤษฎีการเคลื่อนไหวร่างกายแบบ Dimensional Crossมิติสูงต่ำ มิติซ้ายขวา มิติหน้าหลัง ของรูคอล์ฟ ลา บาน (Rudolf Laban) โดยกล่าวว่า

มิติสูงต่ำนั้น เป็นความจริงของชีวิต เวลาที่เรารู้สึกว่าล้มหรือ ไม่มั่นคง เราจะก้มย่อตัวลง สมดุลเราจะดีขึ้น ตรงกับกระบวนการรำในหลายท่าที่จะต้องงอเข้าเล็กน้อยเพื่อความมั่นคง และตรงกับ การเดินเวลารำ เช่น เวลาเดินผู้แสดงจะเดินย่อเข้าเล็กน้อยเสมอ เพื่อแสดงถึงความมั่นคง และพร้อมที่จะสู้

มิติซ้าย-ขวา เป็นการแสดงออกถึงการรับและปฏิเสธ เราจะพาตัวเข้าใกล้สิ่งที่รัก และคุ้นเคย และจะ เบี่ยงตัวหรือเอาตัวถอยออกเพื่อหนีสิ่งที่ไม่ชอบ

สังเกตจากกระบวนการท่าหลายท่า ที่มีการหันหลังให้กับคู่แสดงหรือคู่ต่อสู้ รวมถึงการเดินวน กันไป รอบๆ แต่จะไม่มีท่าที่นักแสดงทั้งคู่ มาสัมผัสหรือใกล้กัน

และผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีนาฏยศาสตร์มาใช้ในการบันทึกและวิเคราะห์ท่ารำ เพราะในการวิเคราะห์และ บันทึกท่ารำนั้น จะต้องอาศัยนาฏยศัพท์ ในการเรียกศัพท์เฉพาะต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ในการฝึกท่ารำนั้น ผู้รำหนึ่งคนควรฝึกหัดอาวุธมากกว่าหนึ่งชนิด เพราะหากบางงาน ที่ผู้แสดงบางคน ไม่สามารถแสดงได้ ก็สามารถมีผู้แสดงแทนได้
2. ควรมีการศึกษา และรวบรวมจดบันทึกกระบวนการท่ารำทั้งหมด ของกระบี่กระบอง คณะนายสอน เนียม แก้ว จังหวัดเพชรบุรี ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

.3 หน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การฟื้นฟู ประชาสัมพันธ์ และ สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ ไปยังท้องถิ่นอื่นๆ ในจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดใกล้เคียงเพื่อให้ คนรุ่นหลัง ได้รู้จัก ได้เห็นคุณค่า และกลับมาเป็นที่นิยม

อ้างอิง

กรองแก้ว สมบุรศรี และ อุดม ชุ่มสด) .2526 .(ศึกษาเปรียบเทียบกระบี่กระบองหมู่บ้าน

ดอนข่อย กับ กระบี่กระบองกรมศิลปากร. เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรี .

ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรีเข้าถึงได้จาก .(ป.ป.ม) .:

http://www.phetchaburi.go.th/data/about_phet5.html(วันที่ค้นข้อมูล): 25 สิงหาคม 2556 .(

จินตนา อнуวัฒน์ .(2551) ,**รำเชิดฉิ่งเมขลา** .วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขา ,

นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิพย์บุญฤทธิโชติ) .2537 .(การละเล่นพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรี.

ชนิด อยู่โพธิ์) .2534) .(โขนกรุงเทพมหานคร .: โรงพิมพ์คุรุสภา .

นงคัมภุช ไพโรพิบูลย์กิจ) .2542 .(โขนกรุงเทพมหานคร .: โรงพิมพ์คุรุสภา.

นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา) .2513 .(วิชากระบี่กระบอง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

นเรศ ชันชะรี) .2554). ความหมายของกระบี่กระบอง. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.learners.in.th/blogs/posts/468075>. (วันที่ค้นข้อมูล: 21 มีนาคม 2556.(

ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม กรมศิลปากร) .2525 .(

รวมงานนิพนธ์ของนายอัครมสยาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์กรมศิลปากร พิมพ์ครั้งที่ 1 .

กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

พงษ์อินทร์ สุขขจร. (2518). **ประวัติศาสตร์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ธณู โภคินานนท์ .2540 (การแต่งพื้นบ้านในประเทศไทยพิมพ์ครั้งที่ .5กรุงเทพฯ .: ไทยวัฒนาพานิช.

วิภา คงคากุล) .2529). ความสำคัญของดนตรีต่อสังคม .วารสารถนนดนตรี ,34 .

วิมลศรี อุปรมัย) .2553 .(นาฏกรรมและการละคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุคนธ์ แสนหมั่น) .2549 (การศึกษาเพลงปรปไต๋คอนซ็อย จังหวัดเพชรบุรี .กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุนันท์ อุคฆเทศ.(2537) และนำศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี :

โรงพิมพ์เพชรภูมิการพิมพ์

สนอง ประกอบชาติ .(2546) .เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา ส313020เพชรบุรีของเรา .

ราชบุรี โรงพิมพ์ธรรมรักษ์ :

สมพร พูราจ.(2554).ศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว:กรุงเทพมหานคร.สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สอน นิยมแก้ว สัมภาษณ์เมื่อ ,เจ้าของคณะกระบี่กระบองลุงสอน ,21 กุมภาพันธ์ 2555

อั้น นวลละอ อัมภาษณ์เมื่อ ,อดีตเจ้าของคณะกระบี่กระบองลุงอั้น ,21 กุมภาพันธ์ 2555

ผ่าน เอมดี, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านหาดอำเภอบ้านลาดจังหวัดเพชรบุรี,

สัมภาษณ์เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2555